

کاتبان دست‌نوشته‌های کهن کتابخانه مجلس

سید محمدحسین مرعشی

تا سال ۱۳۸۰ شمسی، بیش از صد رساله که در سده‌های ۶ تا ۱۰ هجری قمری کتابت شده، در کتابخانه مجلس به ثبت رسیده است. کاتبان این رساله‌ها نام خود و تاریخ کتابت و گاه مکان کتابت^۱ را در ترقیمه کتاب درج کرده‌اند.

در سیاهه ذیل، سال کتابت، نام کاتب، نوع خط، نام رساله، نویسنده رساله، موضوع رساله، زبان رساله^۲ و شماره رساله، به ترتیب سال استنساخ مرتب شده‌اند.

نام کاتبان، دقیقاً به همان صورت که در رساله‌ها نوشته شده آورده شده است.

نوع خط، موضوع رساله و سایر اطلاعات از فهرست‌های قدیم کتابخانه استخراج شده‌اند.

این سیاهه، از آنرو به‌صورت جدول تهیه و تنظیم شده که اطلاعات مندرج در آن برای پژوهشگران نسخه‌شناسی دستیاب‌تر باشد.

۱. در میان نسخه‌های کاتب‌دار و تاریخ‌دار سده‌های ۶-۱۰ هجری قمری، مکان کتابت حدود پنجاه رساله مشخص شده است.

۲. هرگاه زبان رساله فارسی بوده، در ستون پایانی، داخل پرانتز آورده شده است.

شماره شماره فهرست: مجلد و رساله	موضوع رساله	شماره رساله	نوع خط	نام کاتب	سال کتابت (هجری قمری)	شماره
۱۲:۱۱	تفسیر قرآن	۴۰۱۱	نسخ	ابوالقاسم عبدالله بن محمد رویدشتی	۵۳۱	۱
۲۵۶:۳۵	تفسیر	۱۲۲۶۱	-	ابوالقاسم علی بن قاسم بن الحسینی الوهاب الموصلی	۵۶۴	۲
۴۳:۳۷	علوم قرآنی - روائی - فقه و اصول	۱۳۵۴۷	نسخ	مؤیدالدین ابی ایطالب محمد بن علقمی	۵۷۸	۳
۱۲۵:۱۱	قرآن	۴۱۲۹/۱	نسخ شبه کوفی	محمد بن جعفر بن بنجیر	۵۸۳	۴
۱۰۳:۱ (فارسی)	فلسفه	۲۱۹	نسخ	محمد بن عمر رازی	۵۸۴	۵
-	ادبیات زبان و نحو عربی	۱۴۵۸۹	نسخ	نصر بن محمد هبه الله	۵۸۴	۶
۱۳۸:۳۸	زبان و نحو عربی	۱۴۱۰۶	نسخ	سعید بن محمد بن ابی سعید... الهراسکاتی	۵۸۹	۷
۳۶۴:۱	فرهنگ عربی - فارسی	۵۷۰	نسخ	عبدالجلیل بن یعقوب بن یوسف	۵۹۱	۸
۲۴۰:۱	قرآن	۳۹۵	کوفی، مغربی قدیم	ابوجعفر محمد بن ابوجعفر بن احمد	۵۹۷	۹
۸۵:۲۵	حدیث (نهج‌البلاغه)	۷۰۷۵	نسخ مغرب	محمد بن علی العلوی الحسنی المامطیری	۶۰۴	۱۰
۲۵۹:۳۵	قرآن (شأن نزول)	۱۲۲۶۵		سلیمان بن یوسف بن حسن	۶۱۰	۱۱

۴۱۹:۲۶	امثال و حکم		نسخ معرب	محمد بن ابی‌الحسین بن اسامه بن عدنان بن اسامه	۶۱۷	۱۲
۷۶:۳۵	تفسیر			محمد بن ابراهیم مرادی بستی	۶۱۹	۱۳
۳۴۶:۳۸	فقه و اصول حنفی	۱۴۲۳۵	نسخ	دکر بن مکایل بن تولی	۶۱۹	۱۴
۲۲۸:۳۶	لغت عربی به فارسی	۱۳۰۵۱	نسخ	حسین بن علی بن ابی الفضل قمی	۶۲۰	۱۵
۳۴۱:۲۶	ادبیات	۷۸۶۲	نسخ	عبدالله بن محمد علی	۶۲۰	۱۶
۲۷۳:۵	فلسفه	۱۸۳۱	ثلث شبیبه تعلیق	مبارک بن عبدالله غلام نجیب‌الدین مزیدی	۶۲۱	۱۷
۱۹۴:۲۵	نحو	۷۱۹۵	نسخ معرب	محمد بن هدیه بن محمدی الاشنهی	۶۲۹	۱۸
۲۴۰:۱۳	فلسفه	۴۸۲۸/۱	شکسته نستعلیق	محمد بن محمد فارسی ^۱	۶۴۲	۱۹
۲۴۲:۱۳	-	۴۸۲۸/۳	-	ابو عبدالله حسین بن ابی مظفر محمد بن ابی المعالی شبیبانی	۶۴۲	۲۰
۳۰۶:۲	پزشکی	۱۵۱۰	نسخ	عیسی بن صاعد مسیحی	۶۵۲	۲۱
۲۶۰:۳۵	تفسیر	۱۲۲۶۶	-	محمد بن ابی نصر بن محمد حافظ	۶۵۴	۲۲
۲۵۵:۲	-	۱۴۳۸	نسخ	یوسف بن محمد بن خیره اندلسی شاطبی	۶۵۸	۲۳
۲۷:۲۵	تاریخ	۷۰۱۸	-	مفرد الرستانی بن زین‌الدین محمد بن ابی بکر	۶۶۳	۲۴
۸۹:۲ (فارسی)	اخلاق، نثر فارسی	۹۰۵	نسخ	ابوجعفر علی بن محمد بن احمد مؤذن	۶۶۶	۲۵

۲۶	۶۶۷	محمود بن حبش بن یونس رونی معروف به حاجی نظام	-	۱۳۷	عرفان، تصوف	۱۵۰:۷ (فارسی)
۲۷	۶۶۸	یوسف بن محمد فضل الله الحسیبه الجاجری	نسخ	۲۲	پزشکی	۱۰:۱
۲۸	۶۷۳	محمد بن محمد بن محمود سمرقندی	-	۱۲۰۸۴	تفسیر	۹۷:۳۵
۲۹	۶۷۶	محمد بن محمد بن احمد بن داود	نسخ	۱۳۵۹۹	نحو	۱۱۳:۳۷
۳۰	۶۷۶	علی بن یعقوب العلیمی معروف به العجلوبی الجراحی	نستعلیق	۴۱۰۱	پزشکی	۹۷:۱۱
۳۱	۶۷۹	محمود بن علی بن علی عدیل ^۲	نسخ	۲۴۱/۲	فلسفه	۱۲۰:۱ (فارسی)
۳۲	۶۸۰	محمود بن حسن بن محمد بن احمد بن یوسف بن عباس بن الرشید (?)	نسخ	۴۲۶	فقه	۲۵۴:۱
۳۳	۶۸۵	علی بن احمد بن محمد بن احمد بن محمد بن عبدالعزیز	-	۱۲۱۹۱	تفسیر	۱۹۴:۳۵
۳۴	۶۸۶	خلیل بن یوسف بن سالار بن علی	نسخ	۴۷۰۸	-	۸۹:۱۳
۳۵	۶۸۸	عمر بن ابی بکر بن اسحاق شیرازی	نسخ	۵۹۱۹	تفسیر	۳۰۶:۱۷ (فارسی)
۳۶	۶۸۸	فضل الله قزوینی	نسخ، تعلیق	۲۶۰۰	شعر فارسی	۳۳۷:۸ (فارسی)
۳۷	۶۸۹	احمد بن حسن بخاری	نسخ	۱۳۵۱۷	فرهنگ عربی به عربی	۱۷:۳۷
۳۸	۶۸۹	علی بن حسن بن ابوعلی شیرازی	ثلث	۴۶۶۳	-	۴۸:۱۳

۳۹	۶۹۰	ابوجعفر علی بن... ابی القاسم حسینی رضوی	نسخ	۴۶۶	فقه جعفری	-
۴۰	۶۹۱	عبدالله بن احمد بن اسعد تاجی	نسخ	۳۰۹	شعر فارسی	۱۵۴:۱ (فارسی)
۴۱	۶۹۲	علی بن احمد بن الحسين معروف به ابن طافق	ثلث	۷۱۰۱	اصول فقه	۱۱۲:۲۵
۴۲	۶۹۵	محمد بن احمد بن ابی الفرج	-	۱۲۰۱۱	علوم قرآنی	۲۹:۳۵
۴۳	۶۹۵	منصور بن کمال‌الدین الحسينی	نسخ	۱۴۰۱۷/۱	ادبیات شعر فارسی	۳۵:۳۸ (فارسی)
۴۴	۶۹۶	محمد بن یوسف بن ابی الفرج عسقلانی	-	۱۲۴۱۰/۴	شرح اسماء الہی	۳۶۵:۳۵
۴۵	۶۹۷	احمد سهروردی	-	۱۲۴۴۶	دعا	۳۹۷:۳۵
۴۶	۶۹۸	ابو محمد - یحیی بن علی معروف به شهاب المعنی	-	۱۲۰۵۰	تفسیر	۶۲:۳۵
۴۷	۶۹۸	علی حافظ	نسخ	۲۲۶	ریاضیات - هندسه	۱۰۶:۱ (فارسی)
۴۸	۶۹۸	حسن بن علی بن عبدالله اکبری الصدیقی	نسخ	۱۲۸۲	-	۲۰۸:۲
۴۹	۶۹۹	ابوالقاسم احمد بن فضل بن علی اصفهانی	-	۱۶۹۶	کلام	۲۳:۵
۵۰	۶۹۹	محمد فرزند مهیار حسن فرزند حسین فرزند علی حرقلی	نسخ	۲۷۲۷	فقه	۵۸:۹/۱
۵۱	۷۰۰	محمد بن مسعود الکرخی	-	۱۴۲۳۴	ادبیات فارسی و عربی	۳۴۶:۳۸ (عربی) به فارسی)
۵۲	۷۰۰	احمد بن سلیمان بن محمد عتایقی	نسخ	۱۳۹۳	نهب‌البلاغه	۲۴۳:۲
۵۳	۷۰۴	حسن بن یوسف بن مطهر (علامه حلی)	نستعلیق شکسته	۴۹۴۱/۱	اجازه، حدیث	۱۷۰:۱۴

۱۷:۱۴	فقه جعفری	۴۹۴۱/۲	نستعلیق	حسین بن محمد علوی طوسی	۷۰۴	۵۴
۲۸۱:۳۷	اصول فقه	۱۳۷۴۵۰	نسخ	محمد بن حسن بن یوسف بن ابی علی استاد (المرندی یا المزیدی)	۷۰۵	۵۵
۱۰۲:۱۳ (فارسی)		۴۷۲۰	نسخ	محمد بن محمود شیرازی معروف به کرده	۷۰۵	۵۶
۳۱۹:۱۷	ادبیات	۵۹۳۱	نسخ شبيه ثلث	شهاب کرمین	۷۰۷	۵۷
۷۶:۱۷	حدیث	۵۶۲۴	نسخ	خضر علی	۷۱۰/۷۱۸	۵۸
۳۴۲:۸ (فارسی)	شعر فارسی	۲۶۰۵	نستعلیق	ابو محمد فتح محمد مبینی	۷۱۱	۵۹
۳۴۶:۱۷	اصول فقه	۵۲۶۲	نسخ کهن ترکی	اسماعیل بن احمد بن عبدالله حسن البخاری الخرزجی الانصاری	۷۱۲	۶۰
-	نحو	۱۵۲۳۳/۱	نسخ	محمد بن محمد بن احمد قزوینی	۷۱۳	۶۱
۱۶۴:۳ (فارسی)	شعر	۹۲۱/۱	-	روح الله بن علی بن عماد الاسلام جمال الاسلامی ^۶	۷۱۴	۶۲
-	ادبیات	۳۰۰	نسخ	حسن بن ابی طالب بن ابی محمد حمصی	۷۱۴	۶۳
۱۰۸:۲۵	شعر عربی	۷۰۹۹/۴	نسخ	محمد شاه بن محمد ناعمری مریانی ^۷	۷۱۵	۶۴
۷۵:۲۵	اصول فقه	۷۰۶۴	نسخ	حسن بن الناصر بن عبدالله	۷۱۷	۶۵
۴۴۲:۲۵	حدیث	۷۴۷۱	نسخ مغرب	محمد بن محمد بن احمد بن ابراهیم الزواری	۷۱۷	۶۶
۲۳۸:۲	-	۱۳۷۳	نسخ	محمد بن محمد بن عرف الفسوی	۷۲۰	۶۷

۶۸	۷۲۱	عبدالصمد بن محمد بن محمود	نسخ، نستعلیق	۲۵۶۹	ادبیات	۲۷۸:۸ (فارسی)
۶۹	۷۲۱	عبدالطیف بن محمد بن سلیمان سباین مروان بن علی بن سحاب بعلبکی شافعی	نسخ	۵۰۶	فقه	۲۹۷:۱
۷۰	۷۲۲	محمد بن محمد بن مطهر	نسخ	۷۲۱۵	فقه	۲۱۹:۲۵
۷۱	۷۲۳	لطف علی صدر الافاضل	شکسته نستعلیق	۱۴۷۲۸/۳	عرفان	- (فارسی)
۷۲	۷۲۴	احمد بن یحیی	نسخ	۵۰۹/۱	قرائت	۲۹۹:۱
۷۳	۷۲۵	محمد بن سلیمان ^۸	نستعلیق	۵۲۹۶/۴	-	۲۱۶:۱۶
۷۴	۷۲۶	علی بن محمد بن علی دامغانی	-	۱۲۱۴۶	تجوید	۱۴۳:۳۵
۷۵	۷۲۷	ابراهیم بن محمد بن همزه الاردبیلی	نسخ	۷۲۸۰	صرف	۲۷۵:۲۵
۷۶	۷۲۷	محمد بن علی جرجانی	نسخ	۱۱۷۷	پزشکی	۱۵۶:۲
۷۷	۷۲۸	حسین بن علی ابی الحسن کاشانی ^۹	نسخ	۵۶۴۳/۱	فقه	۹۷:۱۷
۷۸	۷۲۹	محمد علی بن احمد جوینی	نسخ	۲۷۱	تاریخ	۱۳۱:۱ (فارسی)
۷۹	۷۳۰	بدر بن عالم زاده بن شریف‌الدین النونکاکی	نسخ	۷۱۵۱	بلاغت	۱۶۱:۲۵
۸۰	۷۳۰	منصور بن علی (مؤلف)	نستعلیق	۵۲۱۸/۱	اجازه، حدیث	۴۹:۱۶
۸۱	۷۳۱	حسین بن محمد المعلم الاصلی	نسخ معرب	۷۹۵۰	ادبیات	۴۲۶:۲۶
۸۲	۷۳۲	محمد بن علی طبری	-	۱۲۳۶۲	دعا	۳۲۲:۳۵
۸۳	۷۳۳	محمد بن عبدالوهاب قزوینی	-	۵۲۸۹	-	۲۹۴:۱۶

۱۲۸۹:۱	منطق و کلام	۱۲۸۹/۱	نسخ	احمد بن عبدالرحمن ابی بکر بن عثمان عفانی ملقب به فخر همدانی ^{۱۰}	۷۳۳	۸۴
۷۹:۱۷	پزشکی	۵۶۲۸	نسخ	اسعد بن ابی بکر متطبب	۷۳۵	۸۵
۲۲۸:۱۶	فقه	۵۳۱۴	-	محمد بن حسن بن حسان	۷۳۵	۸۶
۳۴۵:۳۸	فقه جعفری	۱۴۲۲۳	-	محمد بن حسن بن محمد استرآبادی	۷۳۷	۸۷
-	فقه جعفری	۶۰۳	نسخ	جمال‌الدین احمد بن محمد بن الحداد الحلی	۷۳۷ و ۷۳۵	۸۸
۱۴۶:۱	ادعیه و اوراد	۲۸۶	-	علی بن الحسن ابن الرضی حسینی حافظ	۷۳۸	۸۹
-	بلاغت	۷۷۴	نسخ	محمد بن مظفر خلخالی	۷۳۸	۹۰
۳۰۰:۱۱		۴۲۸۷	نسخ	سعدالدین بن محمد صوفی حافظ نخجوانی	۷۳۹	۹۱
۲۵۰:۲	عروض و قافیه	۱۴۱۷/۱	تستعلیق	محمود بن حسین بن یوسف بن حسن معروف به محمود تاج‌الدین	۷۳۹	۹۲
۵۱۸:۳۷	تاریخ	۱۳۹۳۲	نسخ	احمد بن اسمعیل الوجیزی الشافعی الصوفی	۷۴۰	۹۳
۲۵۷:۱	تفسیر	۴۳۴	نسخ	ابو محمد عمر بن محمد بن اسمعیل پاشا عباس هاشمی اصفهانی	۷۴۰	۹۴
-	تفسیر	۱۵۵۱۸	نسخ	ابو حامد محمد بن محمد بن احمد شمس مرغینائی	۷۴۰	۹۵
۳۶۷:۲۵	فقه	۷۳۸۱	نسخ	محمد بن حسن بن محمد الغروی	۷۴۱	۹۶
۲۱۵:۲	تفسیر	۱۲۹۷	نسخ	شعیب بن احمد بن عیسی بن سلیمان بن داود بن فرج الخطیبی	۷۴۱	۹۷

۹۸	۷۴۲	سلیمان بن یوسف بن سنان بن یاقوت انقره‌یی سلیمانی	نستعلیق	۳۲۸	[مصباح‌الرسائل]	۱۶۶:۱ فارسی
۹۹	۷۴۴	حسن بن محمد بن شمس‌الدین	نسخ	۱۳۹۰۶	معانی بیان	۴۹۹:۳۷
۱۰۰	۷۴۵	عبدالله بن العزیز مشهور به نمراوی	نسخ	۱۳۱۹۱	اصول فقه	۲۷۷:۳۶
۱۰۱	۷۴۶	مظهرالدین بن نصیر الطیب ^{۱۱}	نسخ	۵۳۶/۶	پزشکی	۳۴۳:۱
۱۰۲	۷۴۷	عبدالله قیصری	نسخ	۱۰۶۰۱	علوم و فنون پزشکی	(فارسی)

پی‌نوشت‌ها:

۱. از این کاتب ۲ رساله دیگر در همین کتابخانه موجود است.
۲. از این کاتب ۳ رساله دیگر در همین مجموعه، در کتابخانه موجود است.
۳. از این کاتب ۱۶ رساله دیگر در همین مجموعه در کتابخانه موجود است.
۴. از این کاتب یک رساله دیگر در کتابخانه موجود است.
۵. از این کاتب نسخه دیگری به تاریخ ۷۲۳ نیز در کتابخانه وجود دارد.
۶. از این کاتب، ۱۰ رساله در همین سال و در یک مجموعه، باقی است.
۷. از این کاتب در همان مجموعه یازده رساله دیگر وجود دارد که دو تای آن متعلق به سال ۷۱۵ و بقیه متعلق به ۷۱۶ است.
۸. از این کاتب دو رساله دیگر یکی متعلق به سال ۷۲۵ و دیگری به ۷۲۶ در کتابخانه وجود دارد.
۹. از این کاتب دو رساله دیگر متعلق به سال ۷۲۸ در کتابخانه موجود است.
۱۰. از این کاتب دو رساله دیگر در همان سال کتابت شده است که در کتابخانه نگهداری می‌شود.
۱۱. از این کاتب رساله دیگری، در سال ۷۴۷، در کتابخانه موجود است.